

การประเมินระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์โคนมตามระเบียบของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

นางสาวรติ เอ็งตระกูล

ศูนย์วิทยพัชการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบัญชี ภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-19-3945-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE ASSESSMENT OF INTERNAL CONTROL SYSTEMS OF DAIRY COOPERATIVES IN COMPLIANCE
WITH COOPERATIVE AUDITING DEPARTMENT

MISS RATEE HENGTRAKOOL

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Accountancy in Accounting

Department of Accountancy

Faculty of Commerce and Accountancy

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-19-3945-1

รตี เอ็งตระกูล : การประเมินระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์โคนมตามระเบียบของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (THE ASSESSMENT OF INTERNAL CONTROL SYSTEMS OF DAIRY COOPERATIVES IN COMPLIANCE WITH COOPERATIVE AUDITING DEPARTMENT) อ. ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร. พรรณนิภา รอดวรรณะ, 206 หน้า.
ISBN 974-19-3945-1

วัตถุประสงค์ของการวิจัยคือเพื่อประเมินและสำรวจปัญหาของระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์โคนมในประเทศไทย ตลอดจนเสนอแนวทางที่เหมาะสมต่อระบบการควบคุมภายใน นอกจากนี้ยังมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของระบบการควบคุมภายในกับผลการดำเนินงานและทุนดำเนินงาน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ โดยมุ่งศึกษาระบบการควบคุมภายในตามแนวคิดของ COSO (The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) ใช้สถิติเชิงพรรณนา การทดสอบค่าสัดส่วนประชากรโดยใช้ Z test และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงกลุ่มโดยใช้ Pearson Chi-square ในการวิเคราะห์ข้อมูล

จากผลการศึกษาพบว่าในมุมมองของผู้สอบบัญชี สหกรณ์โคนมมีประสิทธิผลของระบบการควบคุมภายในอยู่ในระดับปานกลางและมีปัญหาในองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านคือสภาพแวดล้อม การควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมควบคุม สารสนเทศและการสื่อสาร และการติดตามและประเมินผล ส่วนในมุมมองของพนักงานสหกรณ์เห็นว่าความมีประสิทธิผลอยู่ในระดับสูงและระบบการควบคุมภายในโดยทั่วไปไม่มีปัญหา สำหรับการศึกษาคือความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของระบบการควบคุมภายในกับผลการดำเนินงานและกับทุนดำเนินงานพบว่าไม่มีความสัมพันธ์ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงระบบการควบคุมภายในจะเน้นที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพราะเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อระบบการควบคุมภายในและนำไปสู่การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ

ภาควิชา.....การบัญชี.....ลายมือชื่อนิสิต.....รตี เอ็งตระกูล
สาขาวิชา.....การบัญชี.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....พรรณนิภา รอดวรรณะ

ปีการศึกษา 2546

4482365026 : MAJOR ACCOUNTING

KEY WORD: INTERNAL CONTROL / DAIRY COOPERATIVES

RATEE HENGTRAKOOL : THE ASSESSMENT OF INTERNAL CONTROL SYSTEMS OF DAIRY COOPERATIVES IN COMPLIANCE WITH COOPERATIVE AUDITING DEPARTMENT. THESIS ADVISOR : PANNIPA RODWANNA,Ph.D.,206 pp. ISBN 974-19-3945-1.

The objectives of the research are to assess and investigate problems of the internal control systems of Dairy Cooperatives in Thailand. The research also provides suggestion about appropriate guidelines for internal control systems. Moreover,the research includes the study of the relationship between the effective of the internal control systems, the operating income and the operating capital.

This is a survey research which consists of two parts of data. They are primary and secondary data. The study concentrates on the internal control systems which follow the concepts of COSO (The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission). The author uses descriptive statistic, Z test for the propotion of population test. The analysis of relationship between group variable is made by using Pearson Chi-square .

As the results, in the auditors' point of view, Dairy Coopertives' effectiveness of the internal control systems is moderate and has five problems of control environment, risk assessment, control activities, information and communication, and monitoring and evaluation. In the view of Dairy Cooperatives' employees, the effectiveness is high and there is not any problem in general internal control systems. However, it is found that there are no relationships both between the effectiveness of the internal control systems and operating income, and also between the effectiveness of the internal control systems and operating capital. The suggestion for the internal control improvement is to focus on the development of the human resources because it is the most important factor that will lead to the efficient management.

Department.....Accountancy.....Student's signature..... *Ratee Hengtrakool*
Field of study.....Accounting.....Advisor's signature..... *Pannipa Rodwanan*
Academic year 2003

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร. พรรณนิภา รอดวรรณะ ซึ่งท่านได้สละเวลาที่มีค่าในการแนะนำ ให้คำปรึกษา ตรวจสอบและแก้ไข พร้อมทั้งขอขอบพระคุณ ผศ.บุญเสริม วิมุทธะนันท์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์คือ คุณสุพัตรา ธนเสนีวัฒน์ อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ที่ได้ตรวจสอบและแนะนำเพื่อแก้ไขให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณกรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เจ้าหน้าที่บริหารงานตรวจสอบบัญชีประจำสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ เจ้าหน้าที่สหกรณ์โคนม และบรรณารักษ์ห้องสมุดกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลในการจัดทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณบิดามารดา อาจารย์คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตลอดจนเพื่อนๆทุกคนที่ได้ให้ความช่วยเหลือและกำลังใจที่ดี จึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	2
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย.....	3
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 ลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมในประเทศไทย	
2.1 ความเป็นมาของสหกรณ์โคนม.....	7
2.2 วัตถุประสงค์ในการส่งเสริมสหกรณ์โคนม.....	8
2.3 นโยบายในการส่งเสริมสหกรณ์โคนม.....	8
2.4 กลยุทธ์ในการส่งเสริมสหกรณ์โคนม.....	9
2.5 โครงสร้างระบบการบริหารงานของสหกรณ์โคนม.....	11
2.6 ประเภทการดำเนินธุรกิจ.....	23
2.7 ปัจจัยแห่งความสำเร็จของสหกรณ์โคนม.....	24
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	25
บทที่ 3 ระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์โคนม	
3.1 ความหมายและวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายใน.....	28
3.2 โครงสร้างและองค์ประกอบการควบคุมภายในตามแนว COSO.....	29
- สภาพแวดล้อมการควบคุม.....	29
- การประเมินความเสี่ยง.....	31

สารบัญ (ต่อ)

ข

หน้า

- กิจกรรมควบคุม.....	34
- สารสนเทศและการสื่อสาร.....	37
- การติดตามและประเมินผล.....	37
3.3 ขั้นตอนการประเมินระบบการควบคุมภายใน.....	49
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินระบบการควบคุมภายใน.....	50
3.5 ผู้ที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับระบบการควบคุมภายใน.....	51
3.6 ข้อจำกัดเกี่ยวกับระบบการควบคุมภายใน.....	52
บทที่ 4 วิธีดำเนินการวิจัย	
4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	53
4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	55
4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	59
4.4 สมมติฐานและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
4.5 เกณฑ์เทียบระดับความคิดเห็น.....	62
บทที่ 5 ผลการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล	
5.1 อัตราการตอบกลับของแบบสอบถาม.....	63
5.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในมุมมองเจ้าหน้าที่บริหารงานตรวจสอบบัญชี.....	64
5.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในมุมมองของพนักงานสหกรณ์โคนม.....	75
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
6.1 สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล.....	105
6.2 ข้อจำกัดของการวิจัย.....	119
6.3 ข้อเสนอแนะ.....	119
รายการอ้างอิง.....	122
ภาคผนวก.....	124
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	206

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ

หน้า

แผนภาพที่ 2.1 แสดงโครงสร้างของระบบการบริหารงานของสหกรณ์โคนม.....7

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 3.1 องค์ประกอบและจุดควบคุมที่สำคัญของ ระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์โคนม.....	39
ตารางที่ 4.1 กลุ่มตัวอย่างสำนักงานสอบบัญชีสหกรณ์ในจังหวัดที่มีสหกรณ์โคนมตั้งอยู่.....	54
ตารางที่ 5.1 อัตราการตอบกลับของแบบสอบถาม.....	63
ตารางที่ 5.2 ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่บริหารงานตรวจสอบบัญชี.....	64
ตารางที่ 5.3 ประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายในในมุมมองเจ้าหน้าที่ บริหารงานตรวจสอบบัญชี.....	66
ตารางที่ 5.4 ความเหมาะสมของระบบการควบคุมภายในในมุมมองของ เจ้าหน้าที่บริหารงานตรวจสอบบัญชี.....	68
ตารางที่ 5.5 ผลการทดสอบสมมติฐาน H1-H5 ในมุมมองของเจ้าหน้าที่บริหารงาน ตรวจสอบบัญชี โดยการใช้ Z test ที่ระดับนัยสำคัญ .05.....	72
ตารางที่ 5.6 ผลการทดสอบสมมติฐาน H6 และ H7 ในมุมมองของเจ้าหน้าที่บริหารงาน ตรวจสอบบัญชี โดยการใช้สถิติทดสอบ Pearson Chi-Square ที่ระดับนัยสำคัญ.05.....	74
ตารางที่ 5.7 ข้อมูลทั่วไปของสหกรณ์โคนม.....	75
ตารางที่ 5.8 การปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์โคนม.....	78
ตารางที่ 5.9 ระดับประสิทธิผลของระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์โคนมในมุมมองของ พนักงานสหกรณ์.....	92
ตารางที่ 5.10 ผลการทดสอบสมมติฐาน H1-H5 ในมุมมองของพนักงานสหกรณ์โคนม โดยการใช้ Z test ที่ระดับนัยสำคัญ .05.....	93
ตารางที่ 5.11 ผลการทดสอบสมมติฐาน H1-H5 ในมุมมองของพนักงานสหกรณ์โคนม โดยใช้ Binomial test ที่ระดับนัยสำคัญ .05.....	102
ตารางที่ 5.12 ผลการทดสอบสมมติฐาน H6 และ H7 ในมุมมองของพนักงานสหกรณ์โคนม โดยการใช้สถิติทดสอบ Pearson Chi-Square ที่ระดับนัยสำคัญ .05.....	104